

Den restaurativa rätten i teori och praktik – Hur borde brottsmedlingen utvecklas?

**Brottsoffertjouren Mellersta Skåne
Annegården, Skanskvägen 5, Lund**

Professor i straffrätt, Juridisk rådgivare för Förenta Nationerna
Ari-Matti NUUTILA, Skanör

Mejl law.nuutila@gmail.com

Tel. 070 87 77 551, skype ari-matti.nuutila

1. Olika nya områden av Restorativ Justice (RJ) och den moderna medlingsrörelsen

- Familj
  - Medling vid familjevåld
  - Obligatorisk i Norge om paret har barn
  - Family Group Conferencing i Nya Zeland
- Skola och elevmedling
  - Kamratförmedling i Finland, Österrike och Norge
- Arbetsplats
  - Särskilt så kallade "varma konflikter" som mobbning och moltigande efter ett gräl
  - Också "kalla konflikter" som arbetsmarknadskonflikter och andra ärenden av AMV

1. Olika områden av Restorativ Justice (RJ) och den moderna medlingsrörelsen (forts.)

- Grannskap och närmiljö
  - Tvister mellan grannar
  - Krosskulturell medling
  - Miljömedling t.ex. när man revär ner hus
- Rättsväsen
  - Den klassiska, särskilt med våld och stöld, och sprids snabbt allt över Europa
  - Alternative Dispute Resloution (ADR), rättsmedling
  - Victim Offender Mediation
  - Kamratförmedling i Finland, Österrike och Norge
- Internationella konflikter

2. Vad är Restorativ Justice (RJ)?

- Reparativ rättvisa, Creative Justice, Participatory Conflict Solving, Transformative Justice, etc. def.
- Kärndefinition
  - Alla parter som brottet har påverkat samlas frivilligt ihop med hjälp av en utbildad medlare för att diskutera brottet, dess konsekvenser och vad man borde göra
- Den restorativa metoden
  - Vilken som helst metod som lindrar konflikten och ökar belåtenhet mellan parterna
  - I praktiken parterna träffar varandra med en neutral sammankallare

3. Olika sätt att hantera konflikter (forts.)

- Undvikandet av konflikten
  - Löser inte det grundläggande problemet
- Våld
  - Omoraliskt och kan expandera konflikten
- Förhandling
  - Förutsätter jämlikhet mellan parter som sällan finns i brottsmål
- Traditionell rättsväsen
  - Långsam, dyr, formell, löser inte basproblem, offret som "dubbelförlorare" (Nils Christie), experter (jurister) har makt, åtminstone en av parter förlorar, etc.

3. Olika sätt att hantera konflikter (forts.)

- RJ/medling
  - Möjliggör dialogen
  - En bra medlare garanterar maktbalansen
  - Själva parter får makt
  - Båda parter kan vinna
  - Möjligt att också diskutera bakomliggande problem och framtiden
  - Snabbt
  - Icke formellt

4. Är RJ en ny kriminalpolitisk paradig?

- RJ är en reaktion både mot den retributiva (som betonar straff) och mot den rehabilitiva (som betonar vård). De kritiseras av att vara
  - Formella
  - Dyra
  - Långsamma
  - Passiverar parter, eftersom bara myndigheterna agerar
  - Resultaten är dåliga, eftersom även om gärningsmannen blir dömt han sällan betalar till offret

4. Är RJ en ny kriminalpolitisk paradigms?

	Retributiv	Rehabilitativ	Restorativ
Focus	Gärning	Gärningsmannen	Skador
Medel	Straff	Rehabilitering	Möte och dialog
Aktör	Rättsväsendet	Socialmyndigheter	Parter
Mål	Juridisk-moralisk balans, avskräckning, inkaposition, o.s.v.	Beteende som inte bryter mot brottsbalken	Att reparera skador och förhindra nya brott
Offrets ställning	Sekundär; brott är mot staten och dess ordning	Sekundär; gärningsmannen är i focus	Central; brottet är mot offret och mänskliga relationer
Resultatet av processen	Hur säkert får man straff och hur tung den är	Beteende enligt brottsbalken	1) Belåtenhet av parter 2) Sällsyntare återfallsbrottslighet

5. Några idéer

- RJ är
  - Frivillig för alla parter
  - Aktningsfull
  - Dialog
  - Har som huvudpunkt offrets mentala, materiella och sociala behov, inte gärningsmannens
  - Process där gärningsmannen tar sitt ansvar
  - Ger utrymme för känslor
  - Rum för närstående

6. The Wild West of Criminal Law?

Privat straffrätt?

- Om medlaren
  - Säkrar parternas trygghet
  - Balanserar deras maktförhållande
  - Ser till att deras avtal är rimliga
  - Ser till att medlingen är på riktigt frivilligt och parter kan alltid gå direkt till rättsväsendet om någondera vill
- Resultatet blir i t.ex. klassiska familjevåld fall
  - Omedelbar skadestånd och ursäkt
  - Inga skador i offentligheten
  - Möjlighet att fortsätta om andra förutsättningar och stödform finns